

2^a concl. est intentionale seu existentia obiectiva in intellectu est conditio sine qua
 * finis agit. quae quidem hae roe^{is} probr^{is} ea quae sunt propter finem idcirco sunt q^{uod} intale sine
 diriguntur ab aliqua causa cognoscente ut potius sumitur propter sanitatem q^{uod} diri
 gitur ab aggroto vel medico in sanitatem. fraterea quae unquam sunt a rebus roe^{is} a
 venibus propter finem ita efficiuntur quia ab autore na^m in finem diriguntur sed
 nibila p^{ossunt} diri^{gi} in finem aca^{usa} cognoscente nisi prius illa finem cognoscat q^{uod} est in
 tentionale est conditio sine qua finis agit. //

Restat ut argum^{to} initio p^{ro}posita diluamus. Ad 1um d^{icitur} est hoc est peculiare Negamus q^{uod} agere n^{on}
 ca^{usa} finalis ut agat q^{uod}do non existit. id enim quod tanquam finis appetitur agit est existens, q^{uod} n^{on} n^{on} agit
 finis secundum suu^m est reale quod non dum existit p^{ossunt} aut saltem creditur p^{ossunt} in, nulla p^{ossunt} agere, q^{uod}
 existere et possideri. unde sequitur relationem ca^{usa} finalis ad suu^m effectum noⁿ est aut nil operari nisi ubi
 reale in q^{uod}doquidem relatu^m realij non p^{ossunt} auti reperiri inter duo extremos nisi infere per p^{ossunt}, nisi
 ambo vere existant, ut cap. ad aliquid in s^{ecundo} Metaph. docebimus. // hin^{er} ut.

Ad 2um d^{icitur} est unam eandem rem simul est effectum alicuius efficientis ca^{usa}.
 Et finem operationis ipsius nam ut cap. 3° dicitur. Ar^{guitur} ca^{usa} sunt sibi mutuo causae ut
 deambulans roe^{is} deambulationis est causa efficiens bona valetudinis q^{uod} bonabale
 tudo finis deambulationis. Itaq^{ue} fieri p^{ossunt} ut finis sit effectus alicuius operationis
 Et finis eiusdem.

Ad 3um d^{icitur} est id quod est impossibile sita^m creditur est possibile agere p^{ossunt}
 in genere ca^{usa} finalis nam causalitas finis nihil aliud est quam effectum habere
 est p^{ossunt} ipsum ex directione alicuius ca^{usa} efficientis quae quidem p^{ossunt} h^{abere} in id q^{uod}
 impossibile est, creditur tamen est possibile.

Ad postremum d^{icitur} est eo argum^{to} satis p^{ro}pari est intentionale est conditio^{nem}
 sine qua finis non agit, quae roe^{is} dicere solemus finem est primum in intentione
 et si ultimum locum habeat quo ad executionem.

Quod na^m agat p^{ro} finem Cap. 8° un^{um}

Intro Suius cap. p^{ro}ponit Ar^{guitur} duo quadam quae in his duobus ultimis cap.
 discutenda sunt, ut tandem exacta o^{mnino} relinquant^{ur} ca^{usa} tractatio. Alterum est

Utrum na^m

hunc non agat propter finem, aliter enim quoniam sunt in rebus naturalibus necessitate rationis
veteres philosophi ad solam materiam effectuum naturalium necessitatem reuocabant, ut calidum propter
res calefacere, quod se habeat talem naturam, hoc est materiam, quam futurorum naturam esse
credebant, quod si causa efficientis mentionem fecerunt, ut Anaxagoras qui in eternum
posuit esse causam efficientem, Empedocles autem concordiam & discordiam in mixtura
constitutione de ipsa locuti fuerunt, non autem in reliquis singularium rerum generationibus
nibus.

text

Ex his fit autem dubium. Antequam probet naturam agere propter finem, affert
rationem qua veteres philosophi contrarium sibi persuadebant quia humor erat, non est cur
cogamur concedere naturam agere propter finem, videlicet semper agere quod melius est. 9°
non agit propter finem. Antequam ostendebat naturam si quis qua ratum tempore hyeme
mali pluat, respondere possumus, non ut fruges augeat, sed quia ratio materia ita necium
est, est necium vaporem elatum usque ad mediam aeris regionem, frigescit, coarctatur
lariis, et congelatum in aquam vertit, atque ita pluuere quod quidem ex necessitate
fit.

Quod autem fruges interdum crescant eodem modo affert, atque contingere solet
pluuio descendente corrumpi fumentum in area alicuius, cum tamen non pluerit
ut eis corrumpere huius fumentum. Nec videtur esse impedimentum, quo minus idem di-
camus reperiri in partibus animalibus, veluti dentes priores propter teretes esse
acutus, genuinos, aut largos et largos ut illi sunt apti ad diuidendum cibum, sicut
ad terendum eos, sed quoniam ita contingit ratio materia quoniam si nullus fuit defectus materiae, in
ijs vero abundantior ea denique videtur esse ratio aliarum partium quae pro alicuius vniuersi
facta. Addebant praeterea quia animalia recte constituta esse accidunt, ac si fieret quia
alicuius, ea bene conseruata esse, reliqua vero minus facile corrupta fuissent non
nulla animalium quae Empedocles dicit constare ex partibus bouis, & bouis.

text

Impossibile autem ostendit non nullis rationibus naturam agere propter finem, quarum
una est humor. viae quae sunt, vel sunt a casu, & gratia alicuius: sed ea quae sunt
anatura non sunt a casu: 9° sunt gratia alicuius, & ex consequenti non agit propter
finem: Maior est nota. minorem vero in initio huius tractatus statim probat hoc modo.
Ea quae sunt a natura aut sunt semper aut plerumque, quod ipsi aduersarij admit-
tunt: sed nihil eorum quae sunt a fortuna, aut casu fit semper, aut plerumque.
9° nihil eorum quae sunt a natura fit a casu. //

Praeterea in quibus.

Præterea in quibus. Supponit h' ubicumq; e aliquis finis
 dependētia fieri ppter ipsum quo supposito ita argumentatur 2° rōe. Ut unumquodq;
 agitur ita suapte nā aptum seu natum e fieri & conuerso ut aptum e fieri ita agit
 nisi quid obstat: sed id quod agit ana, agit admodum eorum qua sunt ppter finem: g' illa
 qua sunt ana nata sunt fieri propter finem & ex conseq. reuera aguntur ppter
 finem. Minorem probat quia si domus eet de num^o eorum, qua ana sunt ita fieret et nūc
 arte conficiuntur: at v^o nunc ppter finem conficiuntur si præterea qua nā facit nā solum
 nā sed etiam arte conficerentur eodem modo fierent quo apta sunt fieri & tamen
 si arte conficerentur fierent ppter finem: g' id quod agitur ana agitur ad modum eorū
 qua sunt ppter finem

tex

Atq; ars oio. Sequitur 3° rāo qua potius e superioris exposito, aut igr
 Artium quædam eē qua absoluunt ea qua nā præscere non pōt ut arcem constituendā
 nauium, nauis enim nō pōt effici antea qua tamen ab arte perficitur, alia v' qua immi-
 tantur nam i qua eundem effectum operantur, quem nā quam quidem imitantur
 qualis e medici nō, ut enim nā agrotum curaret Sumores corruptos expellendo ita
 & ars medicina eundem curat: suq; medendi ppter finem operatur etiam nā agrotū
 curando ppter finem operabitur. Itaq; cum ars operetur ppter finem nā v^o quemadmodū
 ars operetur efficitur ut nā agat ppter finem præsertim cur in rebus natūis quemadmo-
 dum & in ijs qua per artem sunt ea qua antecedunt ppter posteriora efficiantur

tex

Maxime aut. Quarta rāo e Sumōi aitia rōis expertia ut araneicos
 fruentes tellam, formice congregantes grana, erundines confluentes nidum ague
 natūis. non enim arte inuestigatione, aut deliberatione adhibita quid qua ope-
 rantur. Sed adeo manifeste agunt ppter finem ut sint quid dubitent v' hūmilitate
 et intelligentia agant, an alio quoddam p'ico mysticūne præstantiori nali: g'
 nā agit ppter finem, quod non solum in aialibus rōis expertibus cernere licet sed etiam
 in plantis, effertur enim filia grā regendi fructū & radices agunt non sursum
 sed deorsum alimenti succiq; causa: quare nam agere ppter finem.

tex

At cum nā. Docet obiter formam eē finem ppter quem nā in rerū genera-
 tionibus operatur, nam cum forma situlūm quid in hō ducitur per generationē, forma
 profecto erit cuius grā agens disponit mat' & cuiusca cetera sunt qua ad g'ra-
 tionem concurrunt

tex

fit aut

tex.

Fit que s^a rōe idem hoc modo confirmat. In ijs qua fiunt ab arte propterea dicitur contingere error quia ars non sequitur finem quem intendebat ut propterea grammus dicitur peccare quia scribendo aut loquendo non consequitur finem artis & propterea medicus dicitur errare quia non adhibet portionem accommodatam ad finem intentum ex quo certe colligitur artem agere propter finem nisi enim finem intenderet nullus diceretur error committi. Sed in naturalibus dicitur fieri multa quae sunt peccata seu errores nā signum q̄ est nam agere propter finem. Nisi enim finem intenderet non diceretur monstrum producere ut non diceretur monstrum humanum illud quod nascitur cum uno oculo nisi nā intenderet producere duos oculos.

tex

Præterea i^o 6^a rōe est Summi ubi cumq; certus ordo servatur ibi est operatio propter finem. Nam quae sunt præter intentionem nullum servant ordinem certum; sicut in generationibus rerum servatur certus ordo: q̄ in generationibus rerum non agit propter finem sicut est q̄ cum aial perfectum generatur prius oritur semen deinde alij intermedij mutationibus fit em-

tex

Præterea in plantis. Quasi arridens opinione impeditur ^{bruo ac tunc eadē} querit. obiter utrum ut in animalibus ^{videtur} ~~ut~~ ^{videtur} mostra composita ex partibus suis & bonis ita etiam in plantis orientur similia mostra ut composita ex partibus vitis & olivae nam pari rōe hoc concedendum est ut quod famen cum absurdum sit efficiatur ut neq; illa aialia ortafuerint.

text.

Præterea in seminibus. 7^a rōe probat nam agere propter finem nam alioquin cū casu evenirent ac proinde ex quocumq; semine quidvis indifferenter posset oriri quod cum sit aperte falsum dicitur nam habere finem propter quem operetur itaq; qui tollit nam agere propter finem destruit & res naturales & nam. Nam q̄ nā constant semper ad eundem finem moventur nisi quid obstat ut lapis deorsum ignis sursum & cætera.

tex

Atqui id cuius gra. octava rōe finis & ea quae ordinantur ad finem possunt fieri a fortuna veluti hospitem forte venisse dicimus et lotum a bysse cū famen non venerit ea de causa. hoc famen non diceretur fieri a fortuna si semper aut plerumq; eveniret quare cum ea quae a nō fiunt semper aut plerumq; fiat nō dicitur profectu sed potius propter finem.

tex

Absurdum aut est. Respondet hoc loco tacite cuidam obiectioni qua quis ita obijceret. Nā nun agit de liberatione ad libita ut patet in bestijs: q̄ nō agit propter finem

pp finem. respondet negando. ^{am} et non valet in artibus. nam artifex constru-
endarum navium non deliberat, an navis debeat fieri ex ligno, aut ex plumbo, nec
deliberat an lignum sit prius caedendum ex arbore quam Serra secundum qm
Sax ex habitu manifesta sunt. neq etiam architectus deliberat sint ne prius iaci-
enda fundamenta quam parietes erigantur & nihilominus agit pp finem quam
quam igr na non agit deliberatione adhibita dicitur nihilominus agere
propter finem. at v. quia potest quis Sane artis dr na similitudinem inspicari
dicens, artem agere pp finem quia e prius externum artefacti nam v. ee
prius internum rei qua movetur: occurrit dicens parv Soc referre, nam et si
ars eet internareis qua movetur nihilominus agere pp finem ut patet in eo
qui curatur ab arte medicina qua praeditur e quamquam ars medicina sit
per accidens prius internum eius qui curatur, na v. per se.

Utrum na agat pp finem Q. i.

Quod na seu agens nate non videatur agere pp finem suadet Soc modo gere
pp finem e ordinare suam actionem ad finem: sed agentia nalia vix expertia ne
dirigunt suas actiones in finem: q agens nate no agit pp fine. Min probv qm
dirigere actionem ad finem e quod p prius vix. //

Præterea nihil pot agere pp finem nisi finem cognoscat, sed qua agunt nalter no
cognoscunt finem ut bestia & res sensu carentes: q na no agit pp finem. //

Ut in hinc q occurramus ad advertendum e imprimis notanda in hac q agens nate.
intelligendum ee, actiones enim ut colligitur ex i. metaph. cap. i. & plantis ex i. lib.
de aia cap. 4. non tribuuntur formis, sed suppositis quare sensus questionis e utrum
agentia nalia operentur pp finem. ¶ animadvertim e deinde ea qua agunt pp fine
in tria membra ee distributa ut praclare docet L. 15. i. p. q. 59 art. i. & 2. 2.
q. i. & 6. alia n. sunt qua nullo modo cognoscunt finem pp quem operantur ut res
aia expertes, & planta, & inter aialia ea qua non moventur ad operandum nec
notitia obij quod persequuntur ut formice cum congregant grana ob fame futura.
Spirudines cum construunt nidof ad filios futuros procreandos: nec enim formice mo-
ventur a notitia famij futura ad congregandum grano, nec Spirudines ad constru-
endof nidof moventur a notitia futurorum filioru sed a solo instinctu nali. Alio
v. sit.

1° Sunt quæ se non cognoscant sub fine, nec cognoscant habitudinem mediæ ad finem cognoscunt tamen finem materialis a quo mouentur, ut equus cum sitet a noticia sitis quam experitur mouetur ad querendam aquam & a noticia aqua mouetur ad eundem ad illam, non tamen cognoscit habitudinem aquæ ad cedendam sitim, aut habitudinem sui motus ad aquam obtinendam. Similiter ex memoria ordi præteriti mouetur ad ueniendum instabulum non tamen cognoscit habitudinem sui motus ad ordium obtinendum. Alia denique sunt quæ cognoscunt finem sub fine & habitudinem mediæ ad finem ut Deus op. M. creatura rationalis.

2° loco notandum est dupl^r potest aliquid sub actione seu motu ad finem tendere, uno eo pacto, ut seipsum ad finem dirigat. Alt^r ita ut ab alio dirigatur in finem quo pacto sagitta in scopum tendit eo quod a sagittario scopum ac finem cognoscente per impetum a bisso receptum dirigatur: quæ igitur non sunt rationis expertia ea se dirigunt in finem quæ ratione liberi arbitrii duntaxat. Habent suam actionem quæ uero sunt rationis expertia ea quæ nec finem sub fine finis nec habitudinem mediæ ad finem cognoscunt non dirigunt se ipsa in finem sed ea tamen ratione duntaxat agere propter finem quæ ab auctore nã uerum omnium fines & habitudinem mediæ ad eosdem fines cognoscente diriguntur ad ipsos fines per instinctum & propensionem naturalem receptam ab ipso auctore nã.

Ad 1um igitur arg. dicitur est ut agens naturale dicatur agere propter finem non esse opus ut suam actionem dirigat in finem hoc enim proprium est agentium quæ rationem habent sed satis est quod uel ipse uel ab aliquo cognoscente finem in ipsum dirigatur.

Ad 2um neg. est maior propositio ut ex dictis patet.

Verum monstrum intendatur anima. Q. 2. 11.

Unum monstrum intendi anima. Nam esse ens naturale intenditur anima sed monstrum cum sit terrena materia & primo, est ens naturale: ergo intenditur anima.

In resolutione cuius quod explicandum est imprimis quid sit monstrum & quibus de causis eueniat deinde satisfacimus quod quod actinet ad id monstrum nihil aliud est quam ens naturale casu ortum cum deformatate ex parte sua speciei, ut homo habens 4 brachia et duo capita & cetera. Docet autem Alb. Mag. hoc loco tractatus 3°

defectio monstrum.

cap. 3. 4. de causis in generatione monstrorum contingere; aliqui enim sunt pp. penari
 am ma, aut intoto ut cum nascitur pigmeus homo, aut in parte ut cum nascitur
 homo cum 4 fin. digitis. Aliqui ex superantia ma, aut intoto ut cum cum nasci
 tur homo maioris magnitudinis quam par sit; aut in parte ut cum nascitur cum
 sex digitis. 3.° proueniunt monstra ex indebita proportione qualitatum adnam,
 s. caloris aut humiditatis si enim excedit humor nascitur homo obesus et ali
 gn. mente captus, si u.° excedit calor nascitur exilis. 4.° denique contingunt ex
 malitia continentis, i. eius partis intra quam fetus in utero materno continetur
 qua de causa gignantur interdum Sores gibbi, claudi, bicorpores & alijs plerisque
 modis affectu. Ceteras monstrorum causas late videre poteris apud magnu. Alb.
 Lico supra citatu quaj paucis perscringit dominicus Soto q. 6. a. Sumus libri.

Quod attinet ad 2. um animaduertim e' prater causas istas ut de u. optimu
 Max. orbisq. celestes concurrere duas causas particulares ad productionem cu
 iusq. monstri. Altera que intendit producere ens nale perfectum alteram qua
 priorem impedit e' que in causa ut producatu monstru s. ad productionem ho
 minis cum sex digitis concurrat uirtus seminalis Sois qua intendebat produ
 cere Soiem cum quinq. fin. digitis, concurrat item abundantia ma qua impe
 dit priorem cam ne produceret Soiem cum quinq. digitis. Aduertim e'
 prater ea hinc obseuari poci in quouis monstro u. gra in Soie habente sex di
 gitis, imprimis nam Sumana cui per accidens conuenit sexus digitu qua p
 appellari fundamentum remotum deformitatis qua conuenit monstro, deinde
 6. um digitum qui e' fundamentu proximu deformitatis. Deniq. deformitatis e'
 ipsam quam monstri uocabulum formali significat. //

Hic positis sit i. concl. Na. sumpta pro ca. parlari qua intendit pducere
 ens nale perfectum non intendit monstrum quo ad fundamentum proximum de
 firmiatis & ex conseq. nec deformitatem ipsam sed potius duobus sunt effec
 tus casuales respectu illius. que assertio facile ostenditur gm ca. illa perse nte
 debet producere ens nale perfectum. Per accidens u. pp. conuentione ca. par
 ticularis impediens qua raro solet coniungi producit sexum digitum & ex
 consequenti deformitatem ipsam //

2. assertio; Monstra non sunt effectus casuales respectu causarum illu. Sac
 probatur, nam imprimis respectu Dei nequaquam ee pnt casuales effectus
 cum eius cognitione & prouidentiam nullus effectus subterfugere possit
 nec etiam

nec etiam respectu aliarum causarum, utrum, nam carles. suo concursu indifferenter
sunt ad hunc vel illum effectum, nec intendunt magis Sciem quam equum, aut
Sciem cum quinq; digitis quam cum sex, ca namq; particulares sunt quae
illae determinant ad productionem huius vel illius effectus. ex quo fit
ut nullus effectus fiat praeter intentione causarum utrum & ex co seq.
nullus effectus sit casualis respectu ipsarum. //

3^a conclusio mo^{str} ha quo ad fundamentu propinquu & ex co seq. de for
mitatem interdum sunt effectus casuales respectu ca particularis impediens
interdum v^o sunt effectus per se intenti qua quidem prob^r. Nam qn ca impe
diens ita interuenit ut ad eius actionem per accidens & raro sequatur effectus
mo^{str} huius talis effectus respectu illius casualis erit qn v^o ita coniungitur
cum causa impedita ut ad eius concursum semper aut plerumq; effectus
mo^{str} huius eueniat talis effectus respectu illius dicitur per se intentus salte
secundario. //

Ad argum^{um} initio propositum respond^r est omne eni nale intendi ano
modo perfectum sit quod v^o est imperfectum non intendi saltem quo ad imper
fectionem seu deprimatam atq; fundamentum proximu huius deprimat^r

Quomodo necessitas in rebus nalibus inueniatur Caput 9.

Hoc ultimo cap. inquit Ar^o qua nam sit in rebus nalibus rai^o neces
sitas, Hoc est utrum effectus nales hoc vel illo modo fiant & utrum haec
aut illa habeant attributa ex suppositione finis ad quem diriguntur. An
simpl^r p^{er} causas internas potissimumq; p^{er} man^u ut veteres p^{ro}phi puta
bant dicentes effectus nales constare necno partibus dispositis hoc vel illo
modo p^{er} solam nam ma^{nu} ut caput occupare supremum locum in hoi^e
quod suapte na leuius sit ceteris partibus, pedes item obtinere infimam p^{er}
quod sint grauissimi, hoc aut explicabant accepta similitudine ^{ad} a^u domo
in qua lapides et fundamenta inferiores p^{er} occupant p^{er} sui grauitate,

Latere v^o.

Latres v. et ligna superiores pp sui leuitate. 12

tex

At quamquam no sine. Reiecta senna philo sophoru docet effec-
tus nates necio fieri hoc vel illo modo, & habere hoc vel illa attributa pp
mam non tamen summi ultimo necessitatem a materia sed a fine inque
diriguntur quia enim constant tali ma sunt hoc vel illo modo, constant
aut tali ma quia ad talem finem diriguntur, quod domus exemplo decla-
rat, quia ideo venis et imbribus respicit et p tali ordine collocat, habet
quia tali ma constat, constat aut tali ma pp finem gm s. ad habitandum
facta e.

tex

Est aut ipsum. Explicat eius modi necessitatem finis compa-
ratione facta cum rationationibus, finis enim in operationibus ita se habet
quem ad modum pria siue sumptiones rationationum quod idem docet 7. et 8.
cap. 8. et enim si sumptiones vera sunt conclusionem quoque veram ee nece-
sae e gm ex vero non nisi verum concluditur, non tamen si concl. vera e nece-
sae e sumptiones veras quia ex falso verum pot concludi, si tamen eod. falsae
oportet saltem alteram pramissaru falsam ee gm falsum ex v. no colli-
gitur. Hoc idem pari modo in operationibus pp finem cernere. Nam si
finis talis e media ad illum finem talia ee debent, non tn oportet ut si media
taliam sunt finis etiam talis sit, si aut media talia no sunt finis talis no erit.

Ut aut hoc plamius intelligas aduerte finem duobus modis conferre posse
cum medijs qua sunt ad finem. Alto. quo ad intentionem i, qua roe finis pro-
ponitur ad ut obtinendus quo pacto ita se habet finis ad media ut pria ad
concl. em: nam finis in intentione precedit ea qua sunt ad finem. Alt. quo
ad executionem i, qua roe media applicantur ad finem consequendum quo
pacto ea qua sunt ad finem ita sunt affecta ad finem ut pria ad conclusio-
nem, quia quo ad executionem ea qua sunt ad finem priora sunt ipso fine, itaqz
finis priori modo ita se habet ad ea qua sunt ad finem ut pria ad concl. em.
posteriori aut m. contra se habet, nam quo ad executionem finis e ultimum
ut concl. i: eab. qua sunt ad finem sunt veluti pria quorum utrumqz. Ar. signi-
ficat cum semel dixit simili modo se rem habere in operationibus ut
in

in rationationibus, iterum a^o rem contraria m^o se habere. Item iuxta
priorem sensum docuit finem ea prium non actionis sed cogitationis.

tex

Atq; ambae quidem. Docet ad hunc nalem pertinere redere
causam necessitatis effectum nalem hunc cap. ma sum exp^o finis potissimumq;
exp^o finis eo quod non solum e^o causa cui effectus talis sit sed etiam cui con-
tet tali ma. Deinde subiicit finem qui e^o prium in operationibus fecerit
in def^o ana rei, nam per finem, hinc quidpiam definitur arce v^o finis e^o
summeriam roem mediorum ex eo namq; bonum sit ex lateribus lapidibq;
atq; lignis qm e^o arte factum quo a tempestatibus protegatur et qm
sanctas e^o debita humoru proportio necruum e^o ut per certa media ad ea
perueniatur

tex

Fortasse aut. Qm. docuerat potissimum ex fine accipiendam ee
roem mediorum poeet aliquis credere in definitione eorum qua sunt ad fine
no ee ponendam mam, idcirco admonet poeet interdum adhiberi mam in def^o
eorum qua sunt ad finem. Cum n, murus serra v. gra sit diuisio sacrisa
diuisio non erit nisi serra dentes habeat duos qui non exlabunt nisi sit
ferrei quare per mam pe definitur serra si dicas, ee instrumentum ferreum
diuidendis lineis accommodatum. //

corruptio peccat amia
in interpretatiua i. quatuor fine
e ammittit grratione

Sed contra dicta obijcies aliquo spore corumpi necruo conuenit rebq; corrup.
libilibus non in ff. finem sed ff. mam: q^o non semper summitur ~~ma~~ necessitas

Pro solutione aduerte duobus modis aliquid intendi ff. finem. Alt^o directe
quo pacto medio qua adhibentur ad aliquem finem dnr. intendi ff. talis finem.
Alt^o v^o indirecte et interpretatiue quo pacto dnr. intendi ea oia qua ita sunt
coniuncta cum aliquo fine et non raro consequantur tale finem ut qui per-
petrat homicidium et summat vindictam dr. intendere deformitatem peccati q^a
coniuncta e^o cum homicidio, et qui ludit ut lucretur si amittat pecunias dr.
intendisse pecuniarum amissionem qua saepe cum ludo coniuncta e^o. //

Ad obiectionem igr. dnr. e^o mam intendere corruptionem ff. grratione
qua ee non pe^o absq; corruptione. grratio enim vnius e^o corruptio alterius ut
affirmat Ar. i^o de grratione. quod si ut na no contulerit rebq; grrabilibq; mam
qua eet ca corruptionis nisi ut eet ca grrationis. //

Annotations in ^{um} 3. librum, Physicorum.

Hactenus sicut egit de principijs & causis essentialibus in eo de
inceps v^o accommodatis primo ordine de affectionibus eius des
putaturus est. Primumque de motu, cum in superiori libro per motum definitio fuerit
na ignorabitur profecto na des^o atq; adeo na nisi motus intelligatur. Ceterumque
motus ut ait sicut e^o de genere continuorum continuu aut scilicet definitur per infinitum
(e^o enim continuu id quod in infinitum dividit) propterea explicatio motu agendu e^o de
infinito. //

Præterea quia motus fieri non potest absque loco & tempore et nec ut veteres putabat
absque uacuo ideo de his insequentibus erit agendum. Agendum e^o etiam de his affectio
nibus quoniam coe^o sunt omnibus naturalibus. communiora enim prius quam minus coia
sunt explicanda. Quas igitur per hunc librum continet, unam de motu altera de infinito

text

Eorum igitur. Definiturus Alibi motum 3 præmitti divisiones quarum
v^o e^o. Eorum quæ sunt quædam sunt actu tantum quædam potentia & actu, ex qui
bus membris facile colligitur 3um s. quædam sunt potentia sicut. Huius divisionis du
plex sensus e^o potest prior e^o. Entium quædam sunt actu sicut, ut forma omnes, sum amã.
separate sum e^o informantes sive substantiales, hinc sive accidentales, quædam potentia
sicut ut materia prima, quædam denique sunt potentia & actu ut composita naturalis quæ in sua
eentia includunt actu sive formam et potentiam sive materiam. Posterior sensus e^o.
Entium quædam sunt actu tantum quo ad aliquam formam e^o s. quæ aliqua forma
habent summam perfectam ut summam calidum vel album: hæc non sunt in potentia
sed aliquam partem eius forma quam habent in summo: Alia v^o sunt potentia
tantum

in quo ad aliquam formam ut ea quae ita sunt in potentia ad aliquam formam
ut nihil enim habeant acquisitum ut aqua antequam calefiat respectu caloris. alia
denique sunt in potentia in aliquam formam ut sunt ea quae formam aliquam
habent partim acquisitam, partim acquirendam ut calidum ut quing. Hæc divi-
sio adducta est ab Aristotele ut distinguatur motus a potentia vel uicibus posteriore sensum est
alibi habentem abente potentia: quorum cognitio inferunt ad def. motus tradendam
cap. sequenti. //

2^a divisio est Aliud est substantia aliud est quantum & cetera. quae divisio est entis in
decem predicamenta, ideoque affertur ut intelligatur postea in quibus predicamentis
reperiatur motus. //

3^a tandem est Relativorum alia excessione deflectione est, quae dicitur
quorum ratio fundandi est quantitas vel primum quantitatis: quod motus sunt quorum
ratio fundandi est actio et passio. quae divisio ideo affertur ut intelligatur motus non
esse relationem sed potius relationis fundamentum.

recho paternitatis
pendati in actione gre
ratio.

tex

Non est autem ullus. In extremis qui per motum acquiruntur cognos-
cenda est natura et distinctio motus in suas species, ideo ante definitionem motus dicitur
nullum esse motum præter res ipsas, per quem non acquiratur res alicuius præ-
dicamenti: quod probat, quia vel quod mutatur vel mutatur ad substantiam vel ad
quantitatem, vel ad qualitatem, vel ad ubi: cum autem nihil sit commune unius
cum ad res diversorum predicamentorum nulla est abitur, species motus aut mutatio-
nis, quae non sit vel ad substantiam, vel ad quantitatem, vel ad qualitatem, vel ad ubi. //

si sit univoca ad oes

tex

Unumquodque. Cum in uno quoque predicamentorum ad quatuor est motus
vel mutatio reperiatur saltem duo ubi qui per motum acquiri possunt aut muta-
tionem, nam in substantia reperiuntur forma ad quam tendit generatio et privatio, ad quam
tendit corruptio, in quantitate aut maior quantitas ad quam tendit accres-
cens, et minor quantitas ad quam tendit decrescens. in qualitate ubi albedo et
nigredo: et in primo ubi ubi sursum et ubi deorsum ad quorum alterum
tendit leve, ad alterum ubi grave: cum inquam ita sit sumenda erit divi-
sio specificorum motuum seu mutationum ex diversitate specificarum rerum
ad quas est motus sine mutatio. //

Utrum

Verum ignorato motu necesse sit ignorare
nam. 1° unica //

Partem affirmatiuam sumis questionis asseruit. At in his sumis cap. cum
docuit si ignoretur motus necerium ee ignorari nam. Pars 2^a negij argum. dr.
confirmari. Prmo quia nam ea e per se notum ut dicitur e in his superioris
libri: 2° na pt cognosci quocumqz alio ignorato. //

2° Substa e cognitione prior accidente ut affirmat. At 7° metaph. cap. 1°.
Sec na e Substa e motus accidens: 2° pt na cognosci ignorato motu. //

3° ca e prior cognitione suo effectu, sed na e causa motus ut patet ex diffini
tione na, igit na pt cognosci absqz motu. //

Ut hac q^o explicetur aduertim e nam duobus modis expectari poee: vnum scilicet
rationem absolutam na, ma s. e forma substantiali: alt^o quare e causa e sicut habet
relationem ca. Est enim na prium q^oca. ut id moueatur si quiescat in quo inest
ut superior. libro docuimus. Duabus igit conclusionibus q^o occurrerunt. //

Prima concl^o: Na absolute considerata suapte na cognosci pt absqz motu q^o
qua quidem ex se pt. quod na ita sumpta nec motum in sua centia includit, nec
illum habet centialem respectum ad motum. Pot igit na absolute sumpta cognosci
suapte na absqz motu quamquam negm no e nam non nisi per motum intelli
gi poee a nobis qui per effectum in cognitionem causarum deuenire consueuimus. Un
de comentatur 1° st. s. lib. asseruit nam primam q^o ex conseq. formam sub
stantialem nuqua a nobis cognita fuisse nisi varia rerum transmutationes sen
sibus ipsis percepta fuisent. //

2^a conclusio: Na accepta ut habet relationem ca ad motum no pt absqz ipso
motu intelli. Hac aut asserio nulla eget confirmatione. Cum enim id quod
ad aliud refertur qua re refertur non possit ullo modo percipi absqz eo ad quod
refertur dr. na 1° ut habet relationem ca referatur ad motum cuius e prium q^o
causa efficiatur ut na qua re. habet relationem ca no possit ullo modo sine motu
cognosci. Ex quibus iam patet quo pacto ignorato motu necesse sit ignorari
nam siue illa absoluta accipiatu siue ut habet relationem ca.

ad e^{um}